

AN EVALUATION OF MUSIC EDUCATIONAL MATERIALS FOR MUSIC EDUCATION IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS BASED ON PRE-SCHOOL TEACHERS' VIEWS¹

(OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA MÜZİK EĞİTİMİNDE KULLANILAN MATERYALLERİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ)

Feyza SÖNMEZÖZ²

Fatma Leyla HASESKİ HAKYOL³

ABSTRACT

In this research, sources and materials which belongs to pre-school education institutions dependent to Ministry of National Education, are aimed to identify their situation, evaluate and examine them in the direction of pre-school teachers perspectives. Sample of the research is formed by 231 pre-school teachers chosen with random sample method and teachers, who teaches music education in music centers which stated for the pre-school education programme concept, are on duty at pre-school education institutions in Çanakkale dependent to Ministry of National Education due to 2013-2014 education term. In the research, according to scanning model Music Education Survey (MES) has been generated by examination of the literature about pre-school music education. After the necessary permissions have been taken, data has been gathered by implementing MES in the course hours by visiting the schools which in question teachers work for. Data about identification of the situation of educational materials and tools and their level of availability in the music centers of the institutions are analyzed with SPSS 21 statistic package programme. According to quantitative findings gained from the research; it is stated to materials and the tools in schools which are implemented the sample, are poor and insufficient comparing with pre-school education programme of Ministry of National Education. In the direction of this findings, suggestions are found out in service trainings about the pre-school music education for the teachers properly and periodically and supplying adequate amount and quality visual-audio materials to pre-school institutions each year by the Ministry of National Education.

Keywords: Music education in term of pre-school, music teaching materials in pre-school education.

ÖZET

Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan, okul öncesi müzik eğitimine yönelik kaynakların ve materyallerin; durum tespitlerinin yapılması mevcut durumun okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili içerisinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan, okul öncesi eğitim programı kapsamında belirlenen müzik merkezlerinde müzik eğitimi gerçekleştiren ve tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 231 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada tarama modeli doğrultusunda, Müzik Eğitimi Anketi (MEA) geliştirilerek durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. İlgili izinlerin alınmasından sonra, söz konusu öğretmenlerin bulunduğu okullara gidilerek ders saatleri içerisinde müzik eğitimi anketi uygulanarak veriler toplanmıştır. Müzik eğitimi anketi ile kurumlarda bulunan müzik merkezlerindeki eğitsel materyallerin ve araç-gereçlerin durum tespiti ile ilgili elde edilen veriler SPSS 21 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel bulgular sonucunda; örnekleme yer alan kurumlardaki

¹ Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Feyza Sönmezöz danışmanlığında yürütülen ve Fatma Leyla Haseski Hakyol tarafından gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitiminde Kullanılan Materyallerin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

² Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Müzik Eğitimi ABD., sonmezozf@gmail.com

³ Öğretmen, Turgut Reis İlkokulu/İstanbul, fleylahaseski@yahoo.com

müzik merkezlerinin eğitsel materyal ve araç-gereçler bakımından Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programında belirtilenlere ve istenene oranla büyük ölçüde yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına, her yıl yeterli sayı ve nitelikte görsel-ışitsel materyallerin tedarik edilmesi; öğretmenlerin de okul öncesi müzik eğitimi ile ilgili uygun şekilde belirli aralıklarla hizmet içi eğitimler alması şeklinde öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi dönemde müzik eğitimi, okul öncesi eğitiminde müzik eğitimi materyalleri.

SUMMARY

Introduction

In order for any educational process to be considered successful, a learner should acquire 'learning' in the end. A situation where no learning comes out can't be called 'education'.

Throughout the ages, music has been regarded as a vital educational tool and has thus been included in education process just as it has been given importance by all of the individuals at different ages in any society and it has had the power of appealing to and effecting large audiences (Yönetken, 1952).

Given the educational value of music education, it is suggested that music be a part of a child's life from early on.

In "2013 pre-school curriculum", The Ministry of Education specified the necessary tools and materials that are supposed to be available for musical activities in music classrooms. Among these; "Instruments and tools: percussion instruments (orff instruments). For example, among the melodious percussion instruments; glockenspiel, metallaphone and xylophone are supposed to be available. Among the tuneless percussion instruments; rhythm tool, castanet, maraca, agogo, triangle, cymbal, drum and tambourine are supposed to be available. Also, a piano, an org, a guitar, a violin, a block flute, a melodica etc. must be present for teacher to play during the class hour. A CD player, the CDs of classical music, the CDs of nursery rhymes and music books should be available for use by the teacher as well as by children.

With this study at hand, the need to make an assessment of the necessary tools and materials besides books, additional resources and educational materials in a given pre-school education institution has arisen.

Purpose

The general aim of this study is to make an assessment of the materials and resources for music education in the given pre-school education institutions of the Ministry of Education.

Method

Research Method

Scanning method, one of the quantitative research methods, was used in the study.

Sample

The sample of the study consists of 231 pre-school teachers of public schools of the Ministry of Education in Çanakkale during 2013-2014 education year.

Data Collection

In the study, a questionnaire was conducted in accordance with scanning method as a quantitative research method.

A “Musical Instruments Form” consisting of 22 items that aim at determining musical instruments and tools, which are specified in Pre-school Education Curriculum of the Ministry of Education and must be available in classrooms, was included in “the Music Education Questionnaire”.

Data Analysis

The SPSS 21 statistical analysis program was used to analyze the quantitative data in this study. The missing values and extreme values were analysed through data set and Cronbach Alpha reliability was found as 85. Then necessary statistical analyses were made by using the findings of the study.

Results And Discussion

According to the findings of the study, it has been found the specified albums that are suitable for the children’s age, development, interest and needs were not available in 74.5 % of the classrooms and were available in 25.5 % of the classrooms. According to the findings of the study, we can say that there are suitable albums for age, development, interests and needs of students in less than half of the classrooms of the participants.

The books that are suitable for the children’s age, development, interests and needs were not available in 64,9 % of the classrooms and were available in 35.1 % of the classrooms.

It has been found that no printed books or any additional resources for learning, which are specified by the Ministry of Education, were available in the classrooms. 47.2 % of the participants has music repertoire whereas 52.8 % of them has no music repertoire.

According to the results regarding the musical instruments, availability of each instrument is: glockenspiele is not available in any classroom; metallophone is available in 84,8 % of the classrooms but available in 15,5 % of the classrooms; xylophone is not available in 68,4 % of the classrooms but available in 31,6 % of the classrooms; rhythm tool is not available in 49,8 % of the classrooms but available in 50,2 % of the classrooms; castanet is not available in 62,8 % of the classrooms but available in 37,2 % of the classrooms; maraca is not available in 5,2 % of the classrooms but available in 94,8 % of the classrooms; agogo is not available in 99,1 % of the classrooms but available in 0,9 % of the classrooms; triangle is not available in 58 % of the classrooms but available in 42 % of the classrooms; cymbal is not available in 26,4 % of the classrooms but available in 73,6 % of the classrooms; drum is not available in 31,6% of the classrooms but

available in 68,4 % of the classrooms; tambourine is available in 5,6% of the classrooms but unavailable in 94,4 % of the classrooms; piano is not available in any of the classrooms; organum is not available in 90 % of the classrooms but available in 10 % of the classrooms; guitar is not available in 97 % of the classrooms but available in 3 % of the classrooms; violin is not available in any of the classrooms; block flute is not available in 69,3 % of the classrooms but available in 30.7 % of the classrooms; melodica is not available in 82,3 % of the classrooms but available in 17,7 % of the classrooms.

Conclusion and Implications

According to the findings of the study, the availability of musical tools, instruments and materials at music centers in the pre-school education institutions included in our study is not up to the mark.

Regarding the findings, some suggestions have been made as such:

1. The musical tools, instruments and materials that are specified in pre-school education music education curriculum of the Ministry of Education in 2013 should be adequately provided to schools and if there are any shortcomings, these gaps must be filled.
2. Necessary visual and auditory tools, printed materials besides guidebooks related to music education, whether they have been printed by the Ministry of Education or certified by the Ministry of Education, may be prepared as a guide for both teachers and students.

GİRİŞ

Hayatın her aşamasında önem taşıyan eğitim süreci, bireyin dünyaya gözlerini açması ile başlayıp, ilerleyen zaman içinde bireysel ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenerek, ömür boyu devam eden çok boyutlu bir süreçtir. Eğitim sürecinin başarıya ulaşması için bireylerde öğrenmenin gerçekleşmesi gerekmektedir. Öğrenmenin olmadığı bir durumda eğitimden söz etmek mümkün değildir.

Çağlar boyunca toplumlardaki her yaşta birey tarafından ilgi duyulan, geniş kitlelere hitap etme ve etkileme gücüne sahip olan müziğin, tüm bu özelliklerinin yanında eğitsel rolüne de inanılmış, bir eğitim aracı olarak eğitim süreci içerisinde yer almış ve bu yönüyle de büyük önem taşımıştır (Yönetken, 1952). Söz konusu önem müziğin eğitim süreçlerinin içine taşınmasını ve günümüz eğitim kurumları olan okulların müfredatlarının içine dahil olmasını gündeme getirmiştir. Formal eğitim süreci içerisinde sistemli ve planlı bir şekilde uygulanmaya başlayan müzik eğitimi, uygun farklı programlar dahilinde; ritim ve ses ile ilgili işitsel ve görsel algı çalışmaları şekillerinde devam etmektedir. Günümüzde, eğitim kurumlarında verilen müzik eğitimi ile çocukların tüm gelişim alanlarında öğrenmesine katkı ve farklı bir bakış açısı sağlanmak ile birlikte, yaparak- yaşayarak öğrenmeleri, üreten bireyler haline gelmeleri, kendileri ile gurur duymaları ve başarı duygusunu

tatmaları sağlanarak özgüven ve özsaygı gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Lazdauskas, 1996). Müzik eğitiminin tüm bu eğitsel önemi göz önüne alındığında, çocuğun yaşamının erken dönemlerinde temellendirilmesinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Dikici Sığırtmaç (2005)' e göre okul öncesi eğitimde müziğin yer alma nedenleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Çocukların çeşitli kültürlerin şarkı ve danslarını öğrenerek farklı kültürlerle tanışmalarını sağlar.
- Çocuklar tüm gelişimlerini destekleyici eğlenceli ve yaratıcı deneyimler kazandırır.
- Düşüncelerini serbestçe ifade etme imkanı yaratır ve stresten uzak kalınmasını sağlar.
- Çocukların özsaygılarının gelişimini destekler; istenilen duygu ve olayların gelişimini sağlar, istenilmeyenlerin ise çözümlenmesine yardımcı olur.
- Sakinleştirici dinlenme ortamları yaratarak incinen ve problem yaratan duyguların yatıştırılmasına yardım eder.
- Çocukların dinleme becerisi, dikkat süresi, işitsel ayırt etme ve hafıza gelişimine katkı sağlar.
- Doğru şekilde dili kullanarak şarkı söylemek müzik aracılığı ile dil ve kavramları geliştirerek bilişsel becerileri destekleyici rol üstlenir.

Öztürk (2002)' ye göre okul öncesi müzik eğitiminin amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Müzik dinleme alışkanlığını geliştirme
- Sesini kullanma becerisini geliştirme
- Ritim duygusunu geliştirme
- Dil gelişimini sağlama
- Müzik aktiviteleri için zaman yaratmak
- Kendi seviyesine uygun bir melodiyi seslendirmeye isteklilik gücü
- Duyu organlarını müzik yönünden daha fonksiyonel hale getirebilme.

Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için çocukların müzik etkinlikleri kapsamında nitelikli ve verimli etkinlikler yolu ile keyifli zaman geçirmesinin sağlanmasının önemi elbette çok büyüktür.

MEB 2013 okul öncesi eğitim programında da okul öncesi eğitimde müzik etkinliklerinin önemine ilişkin olarak aşağıdaki belirtilimlerde bulunulmuştur:

“Müzik etkinlikleri, çocukların hem bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen hem de müziksel gelişim sürecini olumlu yönde etkileyen çalışmalardır. Bu çalışmalar, ses ve müzik dinleme ve ayırt etme çalışmaları, ritim çalışmaları, nefes ve ses çalışmaları, şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı hareket ve dans, müzik eşliğinde hareket, müzikli öykü oluşturma gibi etkinliklerden oluşur. Bu etkinlikler, doğru ve nitelikli müzik dinleme, söyleme ve çalma alışkanlıklarını çocuğa kazandırmanın yanı sıra, yerel, ulusal ve evrensel çocuk müziğini tanımasını da destekler. Ayrıca bu etkinlikler, bireysel olarak ve toplulukta müzik yapma,

başkalarını dinleme, iş birliği yapma gibi sorumluluklar kazandırır. Müzik, öğrenmeyi ve algılamayı kolaylaştıran etkin yollardan biridir. Müzik etkinlikleriyle çocuk, ince-kalın, hızlı-yavaş, uzun-kısa gibi pek çok kavramı öğrenir ve pekiştirir. Bunun yanı sıra konuları daha kolay anlayabilir. Eğitici ve öğretici çocuk şarkıları, ezgili saymaca, bilmece, tekerleme ve atasözleri dil gelişimine katkı sağlamak için kullanılan araçlardır. Çocuk bunları söylerken hem zevk alacak hem de doğru ve akıcı konuşma becerilerini kazanacaktır. Müzik etkinliğinin, çocuğun motor gelişimine de büyük katkısı vardır. Çocuklar müzikle bedensel hareketleri birleştirerek müziğin karakterine ve ritmine uygun ve belli bir düzen içerisinde hareket etme becerisini kazanır. Müzik etkinliği ayrıca basit vurmali çalgılar çalarak el-göz koordinasyonunu ve aynı anda iki elini birlikte kullanabilme becerisini de kazandırır. Çocukların kendilerini sözel olarak kolayca ifade edemediği durumlarda, müzik etkinlikleri sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek özgüven kazanmalarına yardımcı olur.”

Müzik etkinlikleri sırasında çalgılar tanıtılırken, eğer öğretmen kendisi çalamıyor ise keman, gitar, bağlama, yan flüt, v. b gibi çalgıların çocuklara tanıtılması için çalan bir kişi sınıfa getirilerek çalgıların tanıtılması daha yararlı olacaktır (Kandır, 2003). Ayrıca farklı ses araçları, çalgılar ve evlerinden getirecekleri çeşitli nesnelere (plastik şişeler, kaşıklar, vb.) de bu köşede ya da müzik odalarında bulundurulabilir. Çeşitli ülkelerin müziklerini yansıtan çalgılar, elektronik ve bilgisayarlı donanımlı materyaller kullanılabilir, bunun yanında teyp, CD çalar ve kayıt cihazı gibi araçlardan da yararlanabilir (Edden, 1999). MEB 2013 okul öncesi eğitim programında müzik etkinliklerinin gerçekleştirildiği müzik merkezlerinde bulunması gereken araç- gereç ve materyaller “Çalgı ve araç-gereçler: Vurmali çalgılar (Orff çalgıları) bulundurulmalıdır. Örneğin, ezgili vurmali çalgılardan glockenspiel, metalofon, ksilofon, ezgisiz vurmali çalgılardan ise ritim (tartım) çubuğu, kastanyet, marakas, agogo, çelik üçgen, ziller, davul, tef bulundurulması önerilmektedir. Öğretmenin kullanması için piyano, org, gitar, keman, blok flüt, melodika, vb. bulundurulmalıdır. Çocuklarla kullanmak üzere ise CD çalar, klasik müzik CD’leri, çocuk şarkıları CD’leri ve müzik kitapları bulundurulmalıdır” şeklinde belirlenmiştir.

Eren ve Sağlam (2009), “Bursa ili anaokullarında yürütülen müzik eğitimine yönelik temel ihtiyaçların tespiti ve değerlendirilmesi” isimli araştırmalarında, anaokullarında müzik odası ve materyal ihtiyaçları olduğu, etkinlikler için uygun sınıf mevcutları olması, eğitimcilerin bu alanda daha bilgili olması mümkünse bu alanda uzmanlaşmış kişilerce eğitim verilmesi gerektiği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Dalkıran (2011), 5–6 yaş grubu öğrencilerinin ritmik bellek, ritmik algı ve ritmik uygulama becerilerini ölçmek amacıyla yaptığı deneysel çalışmasında ritmik bellek, ritmik algı ve ritmik uygulama becerilerinde, 5 yaş grubunun 6 yaş grubuna oranla daha başarılı oldukları, her iki yaş grubu için de etkin bir ritim eğitimi verilerek söz konusu beceriler boyutunda daha yüksek düzeyde başarı elde edilebileceği, ayrıca her iki yaş grubunda da basitten karmaşığa verilen tartım

gruplarında daha başarılı olduğu ve şarkının ritmine uygun yürümeye oranla el ile eşlik etmede daha olumlu sonuçlar alındığı bulgularına ulaşmıştır.

Özmenteş (2011), “Müzik öğretimine yönelik özyeterlik ölçeğinin geliştirilmesi” isimli araştırmasında; müzik öğretimine yönelik ihtiyaç ve beklentilerin saptanmasında ve lisans programlarının gözden geçirilmesi-değerlendirilmesi çalışmalarında alana katkı sağlayacağı yönünde görüşler belirtilmiştir.

Öziskender ve Güdek (2013), “Orff yaklaşımı ile yapılan okul öncesi müzik eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkileri” isimli deneysel çalışmasını, 2009- 2010 eğitim öğretim yılında Samsun ilinde yer alan anasınıfı 6 yaş grubu öğrencilerinden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 40 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada Avcıoğlu (2005) tarafından geliştirilen “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 yaş)” nin dokuz alt ölçeği alınarak katılımcıların her biri için müzik eğitimi öncesinde ve sonrasında öğretmenleri tarafından doldurulmuştur (Kişiler arası iletişim becerileri, akran baskısı ile başa çıkma becerileri, sözel açıklama becerileri, kendini kontrol etme becerileri, hedef belirleme becerileri, dinleme becerileri, görevleri tamamlama becerileri, sonuçları kabul etme becerileri). Çalışmada deney grubu öğrencileri, Orff Schulwerk yaklaşımı ile müzik eğitimi alırken, kontrol grubu öğrencileri ise genel müzik eğitimlerine devam ettirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında Orff Schulwerk yaklaşımı ile eğitim alan çocukların, almayanlara oranla “kişiler arası iletişim, kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama, sözel açıklama, amaç oluşturma, görevleri tamamlama becerileri” şeklindeki sosyal becerilerinin daha fazla geliştikleri saptanmıştır. Buna bağlı olarak da okul öncesinde sosyal becerileri geliştirmede Orff Schulwerk yaklaşımından yararlanılması, pilot kurumlar seçilip alanda uzman kişilerce Orff Schulwerk eğitiminin yapılması ve daha sonra ülke genelinde yaygınlaştırılmasının sağlanması, öğretmenlere bu konuda hizmetiçi eğitimler verilmesi ve MEB tarafından tüm okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarına Orff çalgıları bulundurulmasının sağlanması gibi çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bu araştırma ile; okul öncesi eğitim kurumlarında bulunması gereken çalgı ve araç gereçlerin yanı sıra kitap, yan kaynak ya da öğretim materyallerinin var olma durumlarına dair durum tespiti yapma gereği doğmaktadır.

MEB 2013 programı ve yapılan araştırmalar incelendiğinde okul öncesi eğitiminin yapıldığı sınıf ortamında bulunması gereken çalgıların, vurmali çalgılardan (Orff çalgıları) glockenspiel, metalofon, ksilofon, ritim (tartım) çubuğu, kastanyet, marakas, agogo, çelik üçgen, ziller, davul, tef bulundurulması, öğretmenin kullanması için ise piyano, org, gitar, keman, blok flüt, melodika çalgılarının, çocuklarla kullanmak üzere ise CD çalar, klasik müzik CD’leri, çocuk şarkıları CD’leri ve müzik kitaplarının bulunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi, “MEB bünyesindeki okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan araç- gereç ve materyallerin mevcut olma durumları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

Katılımcıların sınıflarındaki müzik merkezlerinde yer alan materyaller ve araç gereçler arasında,

- Yaş-gelişim, ilgi-ihtiyaçlarına uygun albümler
- Yaş-gelişim, ilgi-ihtiyaçlarına uygun kitaplar
- MEB tarafından belirlenmiş basılı kaynak
- MEB tarafından önerilen yan kaynak
- Şarkı dağarı
- Glockenspiele
- Metalafon
- Ksilofon
- Ritim (tartım) çubuğu
- Kastanyet
- Marakas
- Agogo
- Çelik üçgen
- Zil
- Davul
- Tef
- Piyano
- Org
- Gitar
- Keman
- Blok flüt
- Melodika var mıdır?

Bu araştırmanın genel amacını, MEB bünyesindeki okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan okul öncesi müzik eğitimine yönelik kaynakların ve materyallerin durum tespitinin yapılması oluşturmaktadır.

Müzik eğitiminin tüm bu boyutlarının nitelikli biçimde uygulanabilmesi için, öğrenme süreçlerini düzenleyen öğretmenlerin ve öğrenme ortamlarında yer alan materyallerin, araç- gereçlerin ve kaynakların mevcut olmasının önemi karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırma, MEB bünyesindeki okul öncesi eğitim kurumlarında materyal ve araç- gereçlerin durum tespitinin yapılması ve buna ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Ayrıca, okul öncesi eğitim programı kapsamında verilen müzik eğitimine yönelik olarak mevcut materyaller ve araç- gereçlerin öğretmen görüşleri açısından incelenmesini sağlayan bir akademik çalışma olması ve konu ile ilgili daha sonra yapılacak çalışmalara kaynak oluşturulması, öneriler geliştirilmesi, yeni düşünce ve araştırma konularının yaratılması bakımından önemlidir.

Bu araştırma;

1. 2013- 2014 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili içerisindeki MEB bünyesindeki devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta

- olan ve tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş, araştırmaya katılmaya istekli olan okul öncesi öğretmenleri (n=231) ile,
2. Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan, 2012 yılında değiştirilerek pilot çalışması yapılan ve 2013 yılında güncellenerek ülke genelinde kullanılmaya başlanan MEB okul öncesi eğitim programı, bu kapsamında yer alan kazanımlar ve gerçekleştirilen müzik eğitimi faaliyetleri ile,
 3. Araştırmada toplanan veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan “Müzik Eğitimi Anketi” ile elde edilen bulgular ile, sınırlıdır.

Yapılan araştırmada;

- Araştırmada kullanılan ölçme aracının geçerli ve güvenilir veriler sağlar nitelikte olduğu,
- Çalışma örnekleminin evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu,
- Çalışmada seçilen araştırma yönteminin problem çözümü için uygun olduğu,
- Çalışma kapsamında yararlanılan kaynakların doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan durumu mevcut şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili içerisinde yer alan ve MEB bünyesinde TEGM’ne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan tüm okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise söz konusu evrenden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 231 adet okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Tesadüfi örnekleme yöntemi evrende var olan tüm birimlerin örnekleme temsil şansının eşit olduğunu temel alan bir yöntemdir (Balcı, 2011).

Verilerin Toplanması

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden olan tarama modeli doğrultusunda anket uygulanarak durum tespiti yapılmıştır. Çalışmada kullanılan “Müzik Eğitimi Anketi” araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Söz konusu veri toplama aracı oluşturulurken, okul öncesi müzik eğitimi ile ilgili olarak alan yazın taraması yapılmıştır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı’nın, 2013 yılında güncelleştirilen 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı da incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda anket formuna ilk hali verilmiştir. Veri toplama aracının kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlamak için 7 adet konu alanı uzmanı ile 1 adet ölçme uzmanından görüş alınmıştır. Alınan dönütler doğrultusunda veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Son haline gelen veri toplama aracı hedef kitlenin özelliklerini taşıyan

10 tane okulöncesi öğretmenine uygulanmış ve pilot çalışma yapılmıştır. Alınan tüm dönütler sonrasında, gerekli düzenlemeler yapılarak veri toplama aracı uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan “Müzik Eğitimi Anketi” nde Milli Eğitim Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilen ve sınıflarda var olması gereken müzik aletlerinin ve materyallerinin durum tespitine yönelik olarak 22 maddelik “Müzik Aletleri Formu” sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan nicel verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Veri seti üzerinden kayıp ve uç değerlere ilişkin inceleme yapılmış olup, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı, 85 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2014), veri toplama araçlarında ,70 ve üzeri Cronbach Alpha değerinin yüksek düzeyde güvenirliğe işaret ettiğini belirtmektedir. Bu bilgi doğrultusunda veri toplama aracının güvenilir olduğu söylenebilir. Güvenirlik değerlerinin hesaplanmasının ardından araştırma soruları doğrultusunda veri setine ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır ve araştırma soruları doğrultusunda istatistiksel analizler yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların sınıflarındaki müzik aletlerinin bulunma durumlarına ilişkin dağılımları tablo halinde sunulmuştur.

Okul Öncesi Sınıflarında Bulunması Gereken Müzik Aletlerinin ve Materyallerin Var Olma Durumuna İlişkin Elde Edilen Nicel Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Sınıflarında Bulunan Müzik Aletlerinin ve Materyallerin Var Olma Durumuna İlişkin Genel Dağılım

		Var	Yok	Toplam
Yaş-gelişim, ilgi-ihtiyaçlarına uygun albümler	f	59	172	231
	%	25,5	74,5	100
Yaş-gelişim, ilgi-ihtiyaçlarına uygun kitaplar	f	81	150	231
	%	35,1	64,9	100
MEB tarafından belirlenmiş basılı kaynak	f	0	231	231
	%	0	100	100
MEB tarafından önerilen yan kaynak	f	0	231	231
	%	0	100	100
Şarkı dağıtı	f	122	109	231
	%	52,8	47,2	100
Glockenspiele	f	0	231	231
	%	0	100	100
Metalafon	f	35	196	231
	%	15,2	84,8	100

Ksilofon	f	73	158	231
	%	31,6	68,4	100
Ritim (tartım) çubuğu	f	116	115	231
	%	50,2	49,8	100
Kastanyet	f	86	145	231
	%	37,2	62,8	100
Marakas	f	219	12	231
	%	94,8	5,2	100
Agogo	f	2	229	231
	%	0,9	99,1	100
Çelik üçgen	f	97	134	231
	%	42,0	58,0	100
Zil	f	170	61	231
	%	73,6	26,4	100
Davul	f	158	73	231
	%	68,4	31,6	100
Tef	f	13	218	231
	%	5,6	94,4	100
Piyano	f	0	231	231
	%	0	100	100
Org	f	23	208	231
	%	10,0	90,0	100
Gitar	f	7	224	231
	%	3,0	97,0	100
Keman	f	0	231	231
	%	0	100	100
Blok flüt	f	71	160	231
	%	30,7	69,3	100
Melodika	f	41	190	231
	%	17,7	82,3	100

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların yaş- gelişim, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun albümlerin katılımcıların % 74,5'inin sınıflarında var olmadığı, % 25,5'inin sınıflarında var olduğu görülmektedir. Buna göre, katılımcıların sınıflarının yarıdan az kesiminde yaş- gelişim, ilgi ve ihtiyaçlara uygun albümlerin olduğu anlaşılmaktadır.

Yaş- gelişim, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun kitapların katılımcıların % 64,9'unun sınıflarında var olmadığı, % 35,1'inin sınıflarında var olduğu görülmektedir.

Sınıflarda MEB tarafından belirlenmiş basılı kaynak olmadığı, MEB tarafından önerilen yan kaynak olmadığı, şarkı dağarının % 47,2'lik kesimde var olmadığı, % 52,8'lik kesimde var olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1 incelenmeye devam edildiğinde, glockensipele çalgısının var olmadığı metalafonun katılımcıların sınıflarının % 84,8'inde var olmadığı, % 15,2'sinde var olduğu, ksilofonun katılımcıların sınıflarının % 68,4'ünde var olmadığı, % 31,6'sında var olduğu, ritim (tartım) çubuğunun katılımcıların sınıflarının % 49,8'inde var olmadığı, % 50,2'sinde var olduğu görülmektedir. Kastanyetin katılımcıların sınıflarının % 62,8'inde var olmadığı, % 37,2'sinde var olduğu, marakasın katılımcıların sınıflarının % 5,2'sinde var olmadığı, % 94,8'inde var olduğu, agogonun katılımcıların sınıflarının % 99,1'inde var olmadığı, % 0,9'unda var olduğu, çelik üçgenin katılımcıların sınıflarının % 58'inde var olmadığı, % 42'sinde var olduğu, zilin katılımcıların sınıflarının % 26,4'ünde var olmadığı, % 73,6'sında var olduğu, davulun katılımcıların sınıflarının % 31,6'sında var olmadığı, % 68,4'ünde olduğu, tefin % 5,6' sında var olduğu, %94,4' ünde var olmadığı, sınıflarda piyano olmadığı, orgun katılımcıların sınıflarının % 90'ında var olmadığı, % 10'unda olduğu, gitarın katılımcıların sınıflarının % 97'sinde var olmadığı, % 3'ünde olduğu, sınıflarda keman olmadığı, blok flütün katılımcıların sınıflarının % 69,3'ünde var olmadığı, % 30,7'sinde var olduğu, melodikanın katılımcıların sınıflarının % 82,3'ünde var olmadığı, % 17,7'sinde olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada, MEB bünyesindeki devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan; okul öncesi müzik eğitimine yönelik kaynakların ve materyallerin durum tespitinin yapılması amaçlanmıştır. Araştırmanın bulguları doğrultusunda varılan sonuçlar bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırma kapsamında çalışmaya dahil olan okul öncesi eğitim kurumlarında müzik eğitimine yönelik kaynakların ve materyallerin durum belirlemeye yönelik elde edilen bulgular dahilinde;

Katılımcıların sınıflarında okul öncesi müzik eğitimine yönelik olarak en yüksek oran ile bulunan müzik aleti marakastır. Söz konusu müzik materyallerini sırası ile zil, davul, şarkı dağarı, ritim (tartım) çubuğu, çelik üçgen, kastanyet, yaş- gelişim ilgi ve ihtiyaçlara uygun kitap, ksilofon, blok flüt, yaş- gelişim ilgi- ihtiyaçlara uygun albüm, melodika, metalafon, org, gitar ve agogo izlemektedir. Sınıflarda mevcut olmayan müzik materyalleri ise piyano, keman, glockenspiele, MEB tarafından belirlenmiş basılı kaynak ve yan kaynak şeklinde görülmektedir. Bu durumun müzik merkezlerinde materyal bulunma düzeyi bakımından yeterli olmadığı söylenebilir. Başka bir ifade ile araştırma kapsamında, öğretmenlerin sınıflarındaki müzik merkezlerinde yer alan yaş- gelişim, ilgi- ihtiyaçlara uygun albümlerin bulunma düzeyinin yeterli olmadığı söylenebilir. Buna göre, katılımcıların sınıflarının yarıdan fazlasında okul öncesi müzik eğitimine yönelik yaş- gelişim, ilgi ve ihtiyaçlara uygun kitapların mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

Okul öncesi eğitim ortamlarında söz konusu kitaplar yönünde büyük eksiklikler ve yetersizlikler olduğu söylenebilir.

Veriler doğrultusunda glockensipele çalgısının var olmadığı bu durumun, söz konusu müzik- ritim aletinin çok bilinmemesi ve yaygın kullanılan bir müzik aleti olmaması nedeniyle olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların sınıflarında yer alması gereken metalafon çalgısının bulunma düzeyinin yeterli olmadığı, öğretmenlerin yarıdan fazlasının sınıfında ksilofon bulunmadığı, yaklaşık olarak sadece yarısının sınıflarında ritim (tartım) çubuğu bulunduğu, yarıdan fazlasının sınıflarında kastanyet olmadığı, neredeyse tamamına yakınının sınıfında agogo bulunmadığı, yarıdan fazlasının sınıflarında çelik üçgen bulunmadığı, neredeyse tamamına yakınının sınıfında tef bulunmadığı, hiçbir öğretmenin sınıfında piyano ve keman çalgılarının bulunmadığı, büyük kesiminin sınıflarında org mevcut olmadığı, öğretmenlerin tamamına yakınının sınıflarında gitar bulunmadığı, öğretmenlerin yarıdan çoğunun sınıflarında blok flüt bulunmadığı, yarıdan fazlasının sınıflarında melodika bulunmadığı ve söz konusu materyalin mevcut olma düzeyinin yeterli olmadığı söylenebilir.

Bulgular ışığında, öğretmenlerin büyük kesiminin sınıflarında marakas, yarıdan fazlasının sınıflarında zil ve yarıdan fazlasının sınıflarında davul bulunduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların sınıflarında marakas bulunma düzeyindeki yüksekliğin nedeni olarak; söz konusu müzik aletinin öğretmenler tarafından artık materyaller kullanılarak basit şekilde yapılabilir oluşunun etkili olduğu düşünülmektedir (pet şişe içine pirinç, fasülye doldurarak vb).

Araştırma bulgularına göre, çalışmaya dahil olan okul öncesi kurumlarında yer alan müzik merkezlerinde; veri toplama aracı kapsamında ele alınan araç- gereç, materyallerin mevcut olma durumlarının yetersiz olduğu görülmektedir.

Konu ile ilgili olarak, Güngörmüş (1998), okul öncesi eğitim kurumlarında müzik saati içinde yer alan etkinliklerin ve kullanılan malzemelerin belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmasında benzer sonuçlar elde etmiştir. Söz konusu araştırmada İstanbul içinde farklı bölgelerdeki anaokulların müzik köşeleri ve öğretmenlerin müzik etkinliklerini uygulama durumları incelenmiştir. Buna göre, müzik köşesine sahip okul oranı % 29,9 bulunmakla birlikte var olan müzik köşelerindeki materyallerin son derece yetersiz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Yıldız ve Perihanoglu (2004), okulöncesi eğitim kurumlarında mevcut olması gereken araç- gereç ve materyallerin bulunma düzeyleri ile kurumu bitirme durumunda olan öğrencilerin gelişim (motor, dil, bilişsel) düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik Van ilinde yaptıkları çalışmalarında, kurumların % 54'ünde müzik köşesinde materyal bulunmadığı yönünde bulgular ortaya koymuşlardır.

Aynı konu ile ilgili bir başka araştırmada Salı, Akkol ve Oğuz (2013), okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerine yönelik yaşadıkları sorunları belirleme amaçlı olarak, Yozgat ilindeki okul öncesi öğretmenleri ile gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda, sınıfların % 19,4'ünde hiç müzik aleti ve müzik köşesi bulunmadığı; % 62,9'unda ise müzik aletlerinin yetersiz olduğu ve bu durumun da müzik etkinliklerini uygulamada büyük sorunlar teşkil ettiği bulgularına varmışlardır. Mevcut çalışmanın ve konu ile ilgili yapılmış diğer araştırmaların

sonuçlarının aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Yıllara göre, konu ile ilgili olarak yapılan çalışmaların sonuçları göz önüne alındığında MEB' a bağlı okul öncesi kurumlarında materyal yetersizliği sorununun günümüze kadar devam ettiğinden söz edilebilir. Bu duruma neden olarak da, MEB tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına okul öncesi müzik eğitimine yönelik müzik aleti, materyal ve araç- gereç temini sağlanmadığı ayrıca eğitimcilere yönelik kılavuz niteliğinde basılı kaynak, yan kaynak, görsel- işitsel araçlar mevcut olmadığı faktörlerinden bahsedilebilir.

Mevcut çalışmanın, konu ile ilgili olarak yapılmış diğer araştırma sonuçları ile paralel olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlere rehberlik edecek MEB tarafından belirlenmiş basılı veya görsel-ışitsel kılavuz kaynaklar bulunmaması, da eğitimcilerde isteksizlik yaratabileceğinden bahsedilebilir. Bunlara ek olarak sınıflarda var olan materyallerin çocuk sayılarına oranla yeterli ve kullanışlı olmaması, materyallerin belirli aralıklarla yenilenmemesi ve sağlam olmama ihtimalleri söz konusu durumun sebepleri olarak öngörülebilir.

Söz konusu sonuçlar doğrultusunda çeşitli öneriler getirilmiştir.

1. Okul öncesi eğitim programında müzik eğitimine yönelik olarak MEB 2013 programında belirtilen materyaller ve araç- gereçler, çocuk sayıları ve dayanıklılıkları da göz önünde bulundurularak, her yıl okullara teminleri ve eksik materyaller var ise tamamlanmaları sağlanabilir. Sınıf sayıları ile ilgili uygulamaya dönük bir standart getirilebilir.
2. Öğretmenlere ve çocuklara rehber olması açısından MEB tarafından basılmış veya MEB onaylı okul öncesi müzik eğitimine yönelik basılı materyal, görsel-ışitsel araçlar ile kılavuz kaynaklar oluşturulabilir ve her yıl öğretmenlerin ve çocukların söz konusu kaynaklara ulaşmaları sağlanabilir. Bu kaynakların oluşturulması konusunda her yıl düzenli olarak okullarda kontroller gerçekleştirilebilir.
3. Öğretmenlere yol göstermesi açısından, MEB okul öncesi eğitim programı içeriğine, müzik eğitimine yönelik olarak materyallerin ve araç- gereçlerin teminini ile ilgili bilgiler dahil edilebilir.
4. Okul öncesi eğitim sınıflarında 4- 5 yaş karma eğitim olması sınıf içi etkinliklerde sorunlar yaşanması neden olabileceği için, sınıflar yaş gruplarına göre ayrılabilir.
5. Sınıfların fiziksel imkanları MEB tarafından düzenlenebilir; MEB programında yer alan örnek sınıf düzeninin hayata geçirilmesi ve öğrenme merkezlerinin daha kullanışlı hale getirilmesi amacı ile ıslah çalışmaları yapılabilir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarına maddi desteğin sadece veli desteğine bırakılmaması ve MEB tarafından gerçekleştirilmesi okullar arası bir standart ve fırsat eşitliği sağlanmasında önemli rol oynayabilir.
6. Çanakkale örneğinde gerçekleştirilen çalışmaya, Türkiye'nin farklı illeri veya bölgeleri de dahil edilerek söz konusu il veya bölgelerdeki mevcut durumun ortaya konmasına yönelik durum analizleri yapılabilir.

7. Araştırmacılar tarafından, okul öncesi müzik eğitimi uygulamalarında, eğitimcilere yönelik basılı- işitsel kılavuz müzik materyalleri ve araç- gereçler oluşturularak bu alanda çalışmalar gerçekleştirilebilir.
8. Araştırmacılar tarafından okul öncesi müzik eğitimi ihtiyaçları incelenerek, söz konusu ihtiyaçları gidermeye yönelik materyal, araç- gereç, kılavuz, rehber ve basılı- işitsel kaynak oluşturulması düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dalkıran, E. (2011). 5- 6 yaş grubu anaokulu öğrencilerinin ritmik bellek, ritmik algılama ve uygulama becerilerinin ölçülmesi. *E- Journal of News World Sciences Academy*, 6(2), 279- 289.
- DeVellis, R. F. (2012). *Scale development: Theory and applications*. USA: Sage Publications.
- Dikici Sığırtmaç, A. (2005). *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Edden, J. (1999). “Can i play the drum, miss?”, Music in the early years. Whitebread,D. (Ed.) *Teaching and learning in the early years*. London: Taylor and Francis Group.
- Eren, B. & Sağlam, A. (2009). Bursa ili anaokullarında yürütülen müzik eğitimine yönelik temel ihtiyaçların tespiti ve değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 575- 599.
- Güngörmüş, O. (1998). Okulöncesi eğitim kurumlarında müziğin kullanımı. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan (Ed.), *Okulöncesi Eğitimde Güncel Konular* içinde (ss. 265-280). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kandır, A. (2003). *Okul öncesi eğitim programında müzik, ses dinleme ve ayırt etme. Müziğin okul öncesi eğitimde kullanılması*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Lazdauskas, H. (1996). Music makes the school go round. *Young Children*, 51(5), 22-23.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB Yayınları.